

A nighttime photograph of a city street. On the left, a group of cyclists is riding along a dedicated bike lane marked with white arrows. The road is illuminated by streetlights, and a few cars are visible in the distance. The overall scene is a mix of urban infrastructure and active transportation.

Adfiz seminar

Individueel pensioen de toekomst?

Paul Hoogerhuis

Manager Marketing Zakelijk

Driebergen, maart 2017

Agenda

Inleiding

**Veranderingen
stelsel**

**Huidige
ontwikkelingen**

**Kansen
adviseur**

Dit ben ik...

Paul Hoogerhuis

Manager Marketing Zakelijk

“

De klant staat voor mij altijd centraal. Ik denk graag met de werkgever mee over de invulling van de arbeidsvoorwaarde pensioen.

”

Actualiteiten

Maatschappelijke ontwikkelingen

Veranderende vormen van
collectiviteit en solidariteit

Aanhoudende
lage rente

Flexibiliteit op arbeidsmarkt
neemt toe

Vervlechting tussen pensioen,
wonen en zorg

Voortdurende
wetswijzigingen

Langere
levensverwachting

We hebben al een lange weg achter de rug...

Pensioenakkoord Sociale Partners

- Behoud collectiviteit, solidariteit en de verplichtstelling
- Nieuwe balans tussen ambitie, zekerheid, solidariteit en kosten
- Einde aan automatische kostenstijging
- Kostendeckende premie aanpassen aan stijgende levensverwachting en schokbestendig voor ontwikkelingen financiële markten

2010

2014

Nationale Pensioendialoog

En meer...

2013

Hoofdpijnennota o.b.v. aanbevelingen Frijns en Goudswaard

- Nieuw FTK met keuze tussen reëel en nominaal contract
- 'Invaren' van oude pensioenaanspraken is heet hangijzer
- Klijnsma kiest voor 'tussenvariant'; nominaal contract met spreading

2015

Nieuw FTK o.b.v. tussenvariant

In 2014 start Nationale Pensioendialoog

- Aanvraag SER-advies
- Hoofddlijnennota Kabinet in juli 2015:
 - Antwoord op flexibilisering arbeidsmarkt
 - Behoeftte aan meer maatwerk
 - Nieuwe balans tussen zekerheid en risico
- Belangrijkste thema's:
 - Doorsneepremie of degressieve opbouw
 - Persoonlijke pensioenopbouw met wel/geen collectieve risicodeling
 - Verplichtstelling
 - Keuzevrijheid → maatwerk
 - Wonen, Pensioen en Zorg
 - ZZP

Mei 2016: SER verkenning

IV-A

- Premie-overeenkomst
- Life Cycles
- Delen van biometrische risico's
- ≈Individueel DC met doorbeleggen

IV-B

- Premie-overeenkomst
- Delen van beleggingsrisico's **binnen** de huidige generaties
- ≈ Collectief DC

IV-C

- Premie-overeenkomst
- Delen van beleggingsrisico's **tussen** generaties
- Risicodeling via buffer

IV-C-R

- Buffer o.b.v. rendement

IV-C-D

- Buffer o.b.v. doelvermogen

I-A

- Uitkeringsovereenkomst
- Degressieve opbouw (actuarieel fair)
- FTK 97,5%

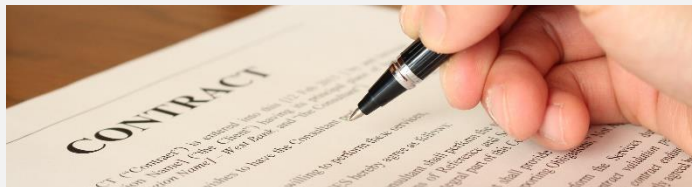
I-B

- Uitkeringsovereenkomst
- Degressieve opbouw
- **Geen** nominale zekerheid
- Sturing op inflatiebestendig
- Macrostabiele (reële) discontovoet
- 10-jaar spreiding

I-B met RTS

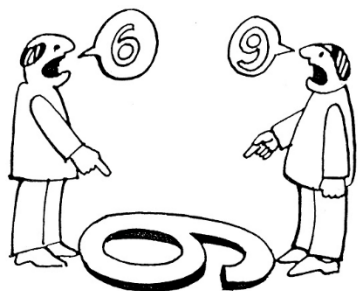
- RTS i.p.v. MSD

Perspectiefnota Toekomst pensioenstelsel (SZW, 8 juli 2016)

Naast bestaande contractvarianten twee toegevoegd:

- I-B met rts en IV-C-R
- Beide 7% hoger pensioen wegens uitgebreide vorm van risicodeling volgens CPB

Afschaffen doorsneesystematiek door overgang op degressieve opbouw

- Draagt bij aan arbeidspositie ouderen
- Minder ongewenste herverdeling jong → oud en van laag → hoogopgeleiden
- Nog nader uitwerken transitiepaden (25 jaar volgens CPB lijkt erg lang)
- Er komt nog SER onderzoek naar de zzp-ers.

Aankondiging enkele verbeteringen

- Verplichte waardeoverdracht van kleine pensioenen
- Wet verbeterde premieregeling vanaf 1 September 2016
- Onderzoek naar deelnemer communicatie ivm onzekerheden pensioen
- Onderzoek samenwerking (fusie) BPF-en

De stemming in de polder

- Er is niemand tegen variant IV-C
- Maar, met name FNV heeft lang geroepen dat DC niets is
- En, bij DB heeft werkgever verantwoordelijkheid voor hoogte pensioen
- Ook de sence of urgency bij werkgevers en fondsen varieert
- Naast de nieuwe varianten ook bestaande varianten behouden?
- Variant I-B als 'tussenvariant' naar IV-C → 'dubbele transitie'
- Discussie teveel gedreven vanuit actuele situatie
 - Lage rente
 - Dreigende onvoorwaardelijke kortingen

Hoe nu verder?

Reacties uit het veld

Netspar

28-11-2016:

- Intergenerationele deling beleggingsresultaten 1 tot 4% winst
- Het discontinuïteitsrisico is een reëel risico (1% als je bestaande populatie met te lage DG meeneemt en 4% voor een nieuw bestand met een positieve startbuffer)

29-11-2016:

- Breed onderzoek naar IV-C en I-B. Beide zijn mogelijk. I-B heeft meer rendementspotentie
- Juridisch lijkt degressieve uitkeringsovereenkomst niet haalbaar (Expertisecentrum Pensioenrecht)
- Onderzoek naar tussenvariant
- Riemen: sociale partners moeten nu kiezen!

Centraal Planbureau 28-11-2016:

- Intergenerationele deling voor een I-B regeling ongeveer 7% op beleggingsrisico en nog maximaal 13% door winst op rente swaps

Aandachtspunten

- De intergenerationele winst is becijferd.
Het bijbehorend discontinuïteitsrisico echter niet.
Denk aan:
 - Faillissement/beëindiging werkgever/bedrijfstak, veranderende arbeidsmarkt
 - Politiek
 - Werknemers die niet willen toetreden bij onvoldoende buffers
 - Sluiten van de regeling voor nieuwe deelnemers bij voldoende buffers.
- De discussie lijkt gedomineerd door de keuze voor I-B en IV-C
Regelingen met buffers zijn echter alleen geschikt voor pensioenuitvoerders met regelingen op basis van verplichte deelneming

Oproep Klijnsma bij KPS op 2 december 2016:

- Sociale partners hak toch knopen door!
- Zo niet, dan zal de politiek in de formatie keuzes forceren!

Besluiteloosheid Sociale partners

SER komt met rapport na de verkiezingen

Waar is tijdens de verkiezingen van 15 maart voor gekozen...

50+

- Omdat ouderen het niet meer pikken: geen kortingen, wel indexeren. Rekenrente naar 4%

CDA

- Verplichtstelling handhaven

VVD

- Verplichte pensioenopbouw, maar wel individuele uitvoerderskeuze

PvdA

- Handhaven collectiviteit. Verplicht 20% beleggen in Nederland

PVV

- Nederland weer van ons. "aanvullend pensioen wel indexeren"

D66

- individuele pensioenpotjes. Doorsneeepremie afschaffen. 10% cash op pensioendatum

SP

- Beschermen van oudere en de toekomstige jongeren

WHAT DO YOU
THINK?

De verandering is al ingezet...

Ook pensioenmarkt vernieuwt en ontwikkelt in razend tempo

Pensioenknip/Doorbeleggen

Solidariteit

Aftopping pensioen-
gevend inkomen

Collectiviteit

Verlaging
opbouwpercentage

Keuzevrijheid

Verhoging
pensioenleeftijd

Verantwoordelijkheid

De verandering is al ingezet...

DC met doorbeleggen

- Volwaardige premieovereenkomst met keuzemogelijkheid
- Invulling van IV-A door verzekeraars en PPI's
- Invulling IV-B door Shell

APF biedt mogelijkheid om DB opnieuw uit te vinden

- Meerdere werkgevers in één kring
- Zonder dat ze daartoe verplicht worden
- Met een actuarieel faire premie i.p.v. doorsneepremie
- Klaar voor IV-B en C
- Klaar voor degressieve opbouw

Verschuiving van risico's naar de deelnemer

DB naar DC door lage rente in stroomversnelling

Volledige garantie, DB

beschikbaar
budget

Werkgever

Geen garantie, DC

Geen risicobereidheid

Werknemers

Bereidheid tot nemen
(gecalculeerde) risico's

Wet Verbeterde Premiëregeling

Aanpak Aegon: optimaliseren pensioenuitkomst individu

- **Onderdeel 3: opbouwfase DC regelingen**

- Lifecycles inrichten naar gekozen doel
- Klant bepaalt doel: vanaf de pensioendatum garantie of (door)beleggen ?
- Aanpassen beleggingen klant op dat doel

- **Onderdeel 1: uitkeringsfase, Direct Ingaand Pensioen**

- Aegon Uitkerend Garantiepensioen
- Aegon Uitkerend Beleggingspensioen

- **Onderdeel 2: overgangsmaatregel**

overgangsmaatregel
klanten tussen 1-1-2014
en 8-7-2015

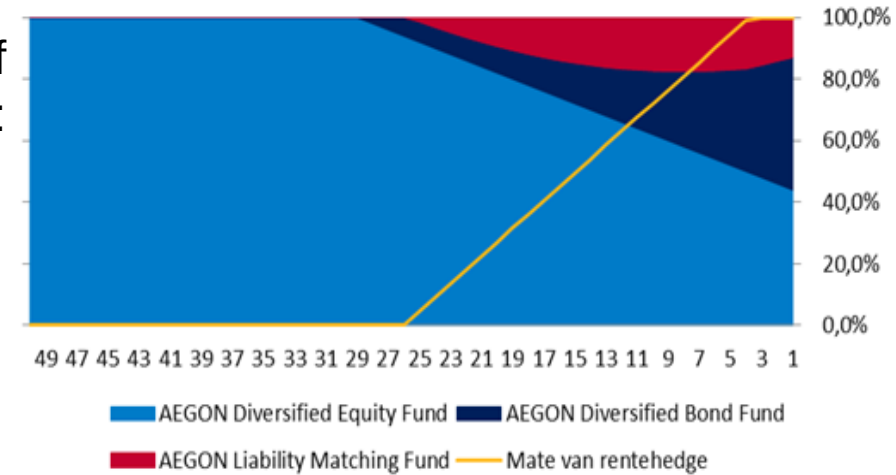
Doorbeleggen in opbouwfase

Propositie Aegon: aanpassing Offensieve Life Cycle

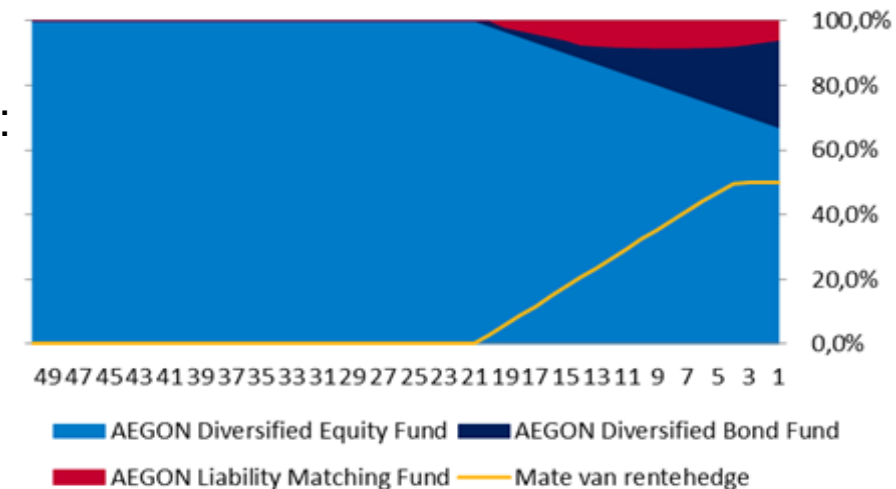
- Introductie van **doorbeleggen** door aanpassing **Offensieve Life Cycle**
 - beleggingsrisico wordt niet afgebouwd op pensioendatum, maar beleggingsmix sluit aan op beleggingsmix in uitkeringsfase
- Zie vergelijkende charts: beleggingsmix blijft voor **veel groter percentage uit aandelen** bestaan
- Naast introductie doorbeleggen worden er **meer verbeteringen** in de Life Cycles doorgevoerd

Offensief
nu:

Offensief
straks*:

* CONCEPT

Doorbeleggen in de opbouwfase voor deelnemers

Aantal keuzes stijgt en vroegtijdig kiezen is nu extra belangrijk

Vast

Variabel

Impact van doorbeleggen voor de deelnemer:

- Aantal keuzes neemt toe
- Vroegtijdig een keuze maken is belangrijk zodat de opbouwfase goed aansluit op het pensioen in de uitkeringsfase

De keuze voor het beleggingsprofiel welke route men met de pensioenbeleggingen tot de pensioendatum volgt:

- **Defensief** of **neutraal** beleggingsprofiel → voorsorteren op **vaste** pensioenuitkering
- **Offensief** beleggingsprofiel → voorsorteren op een **variabele** pensioenuitkering

Offensief

Neutraal

Defensief

⇒ Het is belangrijk dat deelnemers zich **bewust zijn** dat men via het beleggingsprofiel voorsorteert op de keuze tussen een vaste of variabele pensioenuitkering. En zich realiseren dat het slim is om hier **tijdig over na te denken**.

Aegon Profielwijzer

Nadenken over financiële positie en risicohouding

Het risicoprofiel van een deelnemer is gebaseerd op zijn financiële positie en zijn risicohouding

Offensief

Uw risicoprofiel is offensief. Dit risicoprofiel is gebaseerd op uw financiële positie en uw risicobereidheid (de keuzes die u heeft gemaakt). Met dit beleggingsprofiel sorteert u voor op een variabel pensioen.

Uw financiële positie

Afhankelijk

Onafhankelijk

Uw risicohouding

Risico-avers

Risico-bereid

1. “Hoeveel risico kan ik nemen met mijn pensioen”

Bepalend hierin:

- a) Hoe is het pensioen opgebouwd? Heeft men nog andere pensioen(en), naast de AOW en het pensioen?
- b) Kan men terugvallen op andere bronnen van vermogen? Koopwoning? Spaartegoed?

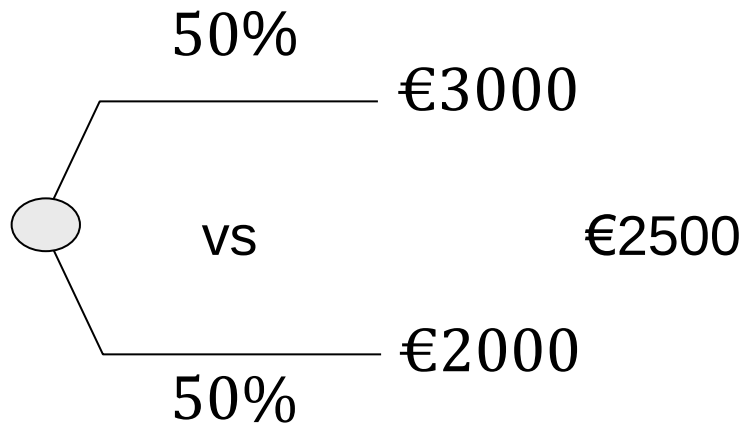
2. “Hoeveel risico wil ik nemen met mijn pensioen”

Bepalend hierin:

- a) Hoe belangrijk vindt men zekerheid over de hoogte van de pensioenuitkering?
- b) Hoe weegt men zekerheid af tegen een mogelijk hogere pensioenuitkering?

Profielwijzer

Bepaling risicohouding op basis van Expected Utility

Voor het bepalen van de risicohouding van een deelnemer wordt uitgegaan van 'expected utility'.

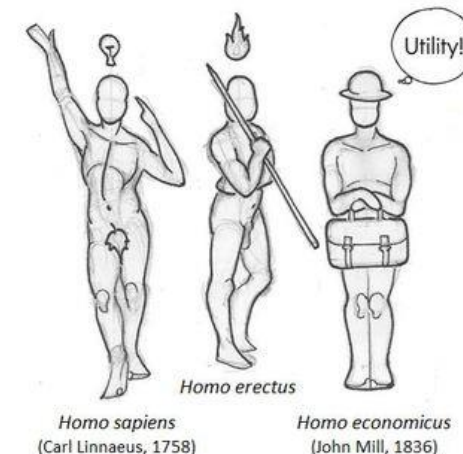
- Een 50% kans op € 2.000 en een kans op € 3.000 is wiskundig gezien gelijk aan een zekere uitkomst van € 2.500 ('expected value')
- Toch kan men een uitgesproken voorkeur hebben voor de zekere uitkering, omdat een tegenvallend resultaat negatievere gevolgen of gevoelens oproept dan dat een eventuele meevaller aan positieve gevoelens oproept ('geluk')

Expected Value:

$$0.5 \cdot 3000 + 0.5 \cdot 2000 = 2500$$

Expected Utility:

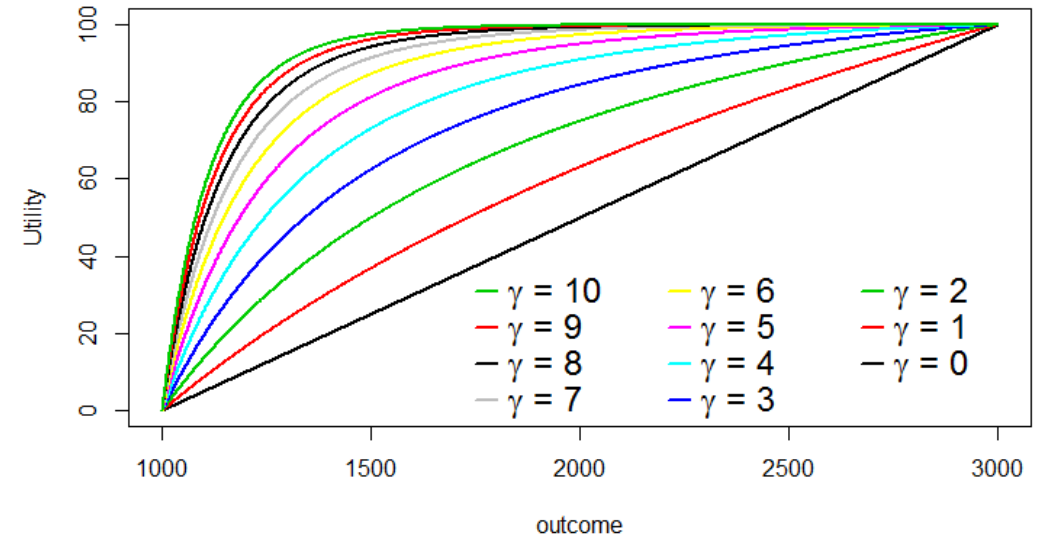
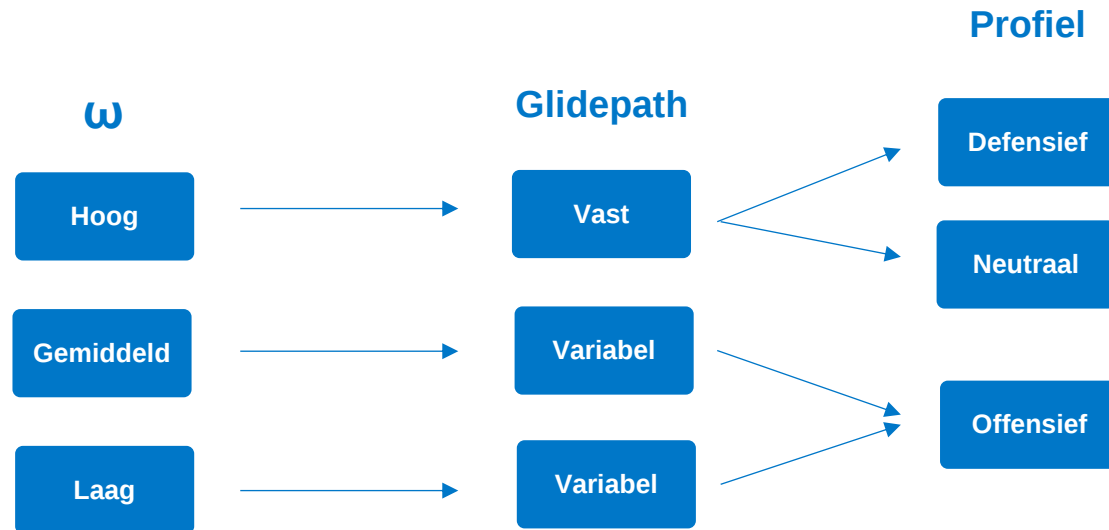
$$0.5 \cdot U(3000) + 0.5 \cdot U(2000) > ? < U(2500)$$

Aegon Profielwijzer

$$\omega = \varphi * \gamma$$

- Je totale **klantprofiel** (ω) wordt bepaald door je **risicobereidheid** (γ) en je **financiële positie** (φ)
- Je **klantprofiel** bepaalt vervolgens welk **glidepath** het best passend is

$$U(x) = \frac{x^{1-\gamma}}{1-\gamma}$$

Constant Relative Risk Aversion
(CRRA)

Aegon Profielwijzer

Hoe werkt het in de praktijk?

Particulier > Pensioen > Profielwijzer

Zoeken

Menu

Inloggen

Uitgelicht

Service & contact

Profielwijzer

Geef uw beleggingsprofiel door met de profielwijzer

Met uw profiel vertelt u ons hoe wij uw pensioenpot moeten beleggen. Ingewikkeld? Nee, hoor. Onze Profielwijzer legt u een paar slimme keuzes voor. Binnen 5 minuten bent u klaar. Zo weet u zeker dat u straks een pensioen krijgt dat perfect groeit op een manier die bij u past. En dat geeft rust en zekerheid. Maak uw profiel dus meteen even compleet.

2050 2051 2052 2053 2054

Geboortedatum

dd / mm / jjjj

Code

Naar de profielwijzer >

In deze animatie leggen we uit wat de verschillen zijn. En waarom het belangrijk is uw keuze aan ons door te geven.

Hoe werkt de profielwijzer?

U ziet op basis van uw financiële positie en uw risicohouding welk beleggingsprofiel het best bij u past. En of daar een vast of een variabele beleggingsstrategie bij past.

Wel of niet doorbeleggen?

Ouderdomspensioen

Levenslang € 755,09

Partnerpensioen bij overlijden

Levenslang € 528,56

Meer informatie

Bedragen zijn bruto per maand

Ouderdomspensioen

Eerste jaar € 988,55

Geschat pensioen na 10 jaar

Optimistisch € 1.841,83

Neutraal € 895,47

Pessimistisch € 386,68

Partnerpensioen bij overlijden

Eerste jaar € 691,98

Geschat pensioen na 10 jaar

Optimistisch € 1.274,73

Neutraal € 617,66

Pessimistisch € 265,71

Meer informatie

Bedragen zijn bruto per maand

Opportunity

Missed

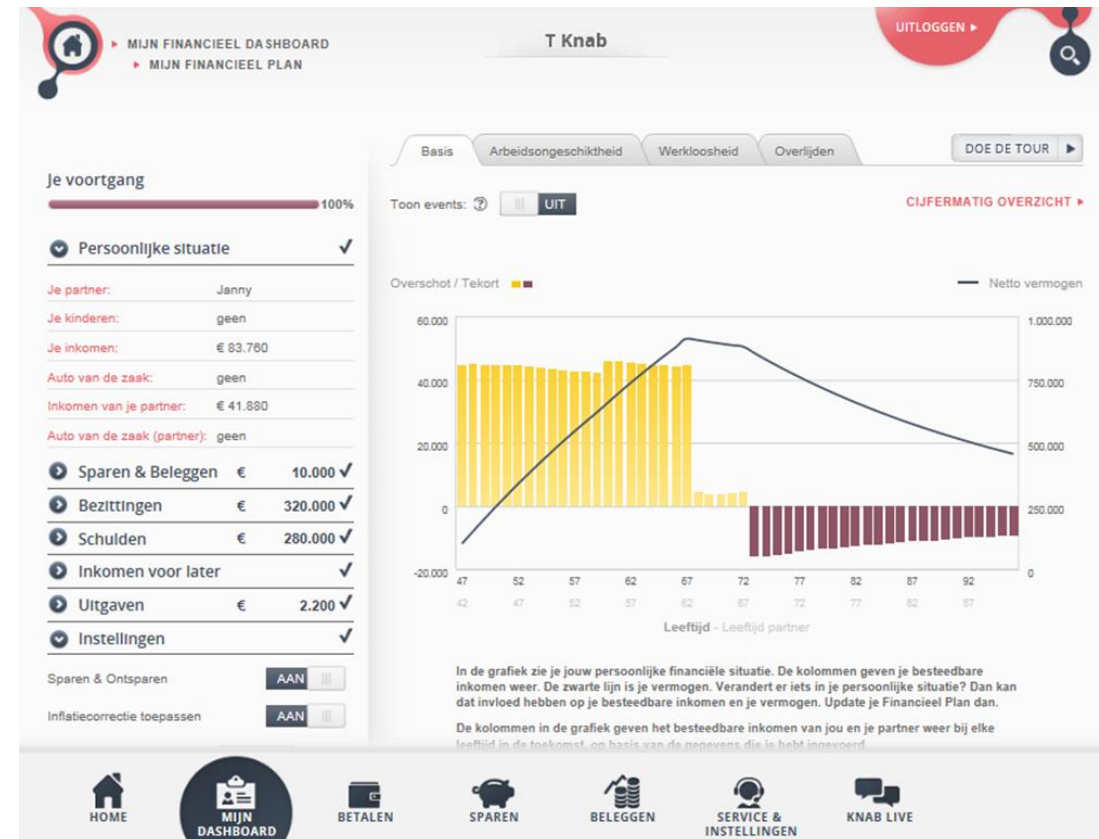
Taken

Biedt uw klant inzicht en overzicht!

Tooling ter ondersteuning: Adfiz, Mercer, Knab etc

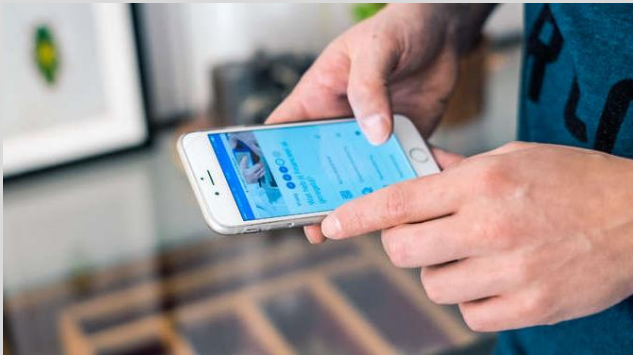
- Biedt **inzicht en overzicht** in totale financiële situatie van uw klant (verschuiving van pensioeninzicht naar totaalinzicht)
- **Zorg voor eenvoud!** Bijvoorbeeld door **uploads** vanuit voorlopige belastingaangifte (VIA) en mijnpensioenoverzicht.nl
- Ondersteund door planningssoftware **Figlo**

Adviseur cruciaal in particuliere keuzes!

Meer dan Knab Financieel Plan alleen

- Er zijn drie modules waarvoor een werkgever kan kiezen
- Door het aanbieden van (één van) deze modules biedt de werkgever de medewerkers de middelen aan om financieel bewuste keuzes te maken en grip te krijgen op hun financiën (zoals pensioen)
- Ook als volledig particuliere oplossing aan te bieden

**Online financieel plan
van Knab**

Financiële check

**Adviesgesprek
(op afstand)**

Particuliere (aanvullende) pensioenoplossing

Persoonlijk pensioen

Inzicht en overzicht

- Standaard dienstverlening
- Aanvullende dienstverlening
 - Worksite ondersteuning
 - Smart governance
 - Knab FiP Only / Knab Op Weg

Individueel pensioenbeleggen

- Doelbeleggen
- Lijfrente Profielbeleggen

Vrijwillig bijsparen

Extra inleggen in 2^e pijler pensioen-regeling tot fiscaal maximum

Aegon Netto Pensioen

Beschikbare premie uit nettosalaris inleggen voor verzekeren van nabestaandenpensioen en het opbouwen van ouderdomspensioen

Aegon Gezond Werkplan

Pakket verzekeringen en diensten bij arbeidsongeschiktheid

Aegon Overlijdensrisico

Overlijdensrisico-verzekering individueel (én collectief)

.... Wat ga je doen vandaag

.... Niks

.... Ik dacht dat je dat
gisteren ging doen

.... Heb ik niet af gekregen

Dank je!

Paul Hoogerhuis
phoogerhuis@aegon.nl
persoonlijkpensioen@aegon.nl
06-11335410

